

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — poverjenišvo Ljubljana
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in tisk: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism
ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din, v izločenost 80 Din. Člani pov. UJU
plačajo list z članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šte. rač. 11.197. Telefon 3112

Prvo zgodovinsko zasedanje banskega sveta Dravske banovine in — učiteljstvo.

(Iz uradnega poročila »Avala«.)

Prosvetna in šolska debata v banskem svetu Dravske banovine.

Uničujoča kritika banskega sveta nad učiteljstvom. — Težke obdolžitve učiteljskega stanu, iznešene le pavošalno, brez konkretnih navajanj in dokazov. — Izjave predstavnikov banske uprave. — Učiteljstvo bo o tem še govorilo.

IZ OTVORITVENEGA GOVORA GOSP.
BANA DR. DRAGA MARUŠICA.

Vsakdo mora sodelovati — skeptiki so
narodni škodljivci.

Čas, v katerem živimo, je ogromnega pomena za bodočnost Jugoslavije in za razvoj našega naroda. Vsled tega moramo z enako požrtvovalnostjo, kakor so se zalagali naši heroji na bojnih poljanah za osvaritev stoletnega sna naših največjih veleumov, izvesti do konca to veliko delo, nam v čast, a našim potomcem v ponos, tako da zgodovina ne bo mogla reči, da je naša v velikih časih majhne in malodušne ljudi.

Kdor stoji ob strani, ne razume sedanje dobe. Apatija in skepticizem podrežujeta žive energije naroda, vsled česar moramo na fronti narodne obnove in državnega preporoda smatrati ljudi, ki svestno ali nesvestno zavirajo to močno delo, za narodne škodljivce.

Doba preprirov je za nami.

Ze morejo biti vsakomur jasne blagodejne posledice novih metod in novih potov, katera je inavguriral januarski manifest. Razdori in prepri, ki so vezali dober del narodne energije in ki so nanegli toliko škode naši mladi državi, so se končali, nastal je mir ter se že po večini občin Dravske banovine opaža složno sodelovanje, brez ozira na prejšnje delitve, edino pravilo po gospodarskih in nacionalnih vidikih. Brzi in premišljeni ukrepi kraljevske vlade pripomogajo dnevno k ublažitvi gospodarske krize, ki je svetovna in ki se — zahvaljujoč se ravno načinu reševanja državnih poslov ter sodelovanju naroda — ne pojavlja v naši državi v taki ostrosti, kakor v drugih državah. Po mojem globokem prepričanju bi bila prava katastrofa za naš narod, ako bi nas svetovna kriza zatekla v razbrzdanih političnih razmerah, kakršne so bile pred 6. januarjem 1929. Vera v objektivnost državne uprave, katera je bila pri prejšnjih parlamentarnih režimih po pravici omajana, se je zopet vzpostavila ter gleda narod vsled tega z zaupanjem v bodočnost. Ta absolutna objektivnost državne uprave, kateri je pri njenih poslih edini cilj dobro naroda, in katere ne kalijo več nekdaj nezdravi izrastki parlamentarizma, je predpogoj da narod čuti, da med njim in njegovim kraljem ni več posredovalca.

Narodna prosveta je najjačje orožje v konkurenčni borbi za življenski obstanek ter smo tozačevno predvideli v okviru omenjenih nam sredstev podpore ki naj našemu narodu lastni želji po izobrazbi, dajo še močnejšo pobudo.

Skrb za defektno, osirotelo in zanemarjeno deco.

Izdatki za socialno skrbstvo in narodno zdravje predstavljajo v banovinskem proračunu relativno najjačjo postavko. Na polju mladinskega skrbstva vzdržuje banovina 2 dečja domova, 3 zavode za defektno deco in 1 zavod za vajeniški naraščaj. Zelo živahno delovanje razvija banovina tudi v tem pravcu, da posreduje za osirotelo deco, ki nima roditeljev in je njena vzgoja iz drugih razlogov ogrožena, da najde rednike iz vrst poštenih družin in na ta način zavaruje otrokom edino primerno vzgojo v okviru družine.

Šematizem učiteljstva,

državnih in privatnih osnovnih in meščanskih šol, razvrščen po banovinah in v abecednem redu označuje ime in priimek, položaj in kraj službovanja ter zadnjo pošto priobčtuje zajamčeno točno:

„Prosvetni koledar“

za leto 1931. knjiga I., ki vsebuje tudi vse zakone, uredbe, pravila in pravilnike, tihoče se učiteljstva in šol. Naročnina v znesku Din 40 — vatevki poštino, naj se pošlje na

Drž. pov. Nakladna knjižara

školski odio — Zagreb, Illica br. 52

Gradbeni fond za nove šole in učiteljska stanovanja.

Banska uprava je v proračunu banovinskega šolskega odbora predvidela znesek po 2.000.000 Din za podpiranje zgradb šolskih poslopj in učiteljskih stanovanj. Te podpore bodo deležne predvsem občine, ki bi morale vsled zgraditve šolskih poslopj doklade k direktnim davkom izredno povišati. Enakemu cilju služi daljni znesek 4.000.000 Din za ustanovitev banovinskega šolskega sklada, ki se bo uporabljal za dajanje posojil za šolske zgradbe, odnosno za bonifikacijo dela obresti takih posojil.

Ali so občine res preobremenjene z dokladi?

Najvažnejši činitelj za širjenje prosvete in izobrazbe po deželi so osnovne šole. Za kon o narodnih solah nalaga občinam dolžnost, da morajo vse povsod skrbeti za primerne šolske zgradbe, kar pa dovede v neredkih slučajih do težke preobremenitve občinskih financ. Značilno pa je, da ni mogoče govoriti o splošni preobremenitvi občin, temveč so to le sporadični slučajji v okrajih, ki so vsled premajhnega obsega in s tem združene male davčne moči, bili že do sedaj pritegnjeni k javnim dajatvam v pretirani meri. Konstatirati je treba, da so državni davki vsekakor znosljivi in v primeru z drugimi državami zmerni, da pa postanejo te dajatve zelo občutne, ko se jim pridružijo še banovinske, sreskoscestne, zdravstvene, zbornične in občinske doklade. Vsled uveljavljenja novega šolskega zakona in drugih zakonov, ki so naložili občinam nove naloge in bremena, je v nekaterih občinah obremenitev prav težka, vendar je položaj v Dravski banovini že dokaj ugodnejši, ker znaša najvišji odstotek doklad k državnim neposrednim davkom le pri eni občini 373%, ki se vsled cestnih, zdravstvenih in banovinskih doklad, doklade zvišajo na 465%. Glavni del občin po številu 904 pa pobira občinske doklade, ki ne presegajo 100% in od teh je 448 občin, kjer znašajo občinske doklade manj kot 50%. Nad 100% občinsko doklado ima v Dravski banovini 120 občin, tedaj le 11,5%.

Študijski fond.

Pri študijskih podporah se uveljavlja načelo, da mora biti iste deležen le najboljši in najrevnejši. Tu vrše podpore neke vrste selekcijo, da rešimo iz podeželja naše najbolj nadarjene ljudi ter jih izobrazimo v prid ožje in širje domovine. Za one, ki so že v svojih poklicih ali pa jim je služba zagotovljena, se namerava ustanoviti študijski fond, iz katerega se bodo dajala izključno brezobrestna posojila za spopolnitev študija doma ali v inozemstvu, ako so prosilci trenutno brez sredstev. Tako se bo iz sredstev študijskega fonda moglo vršiti v teku nekaj let trajno podpiranje potrebnih brez posebne obremenitve banovine. Poudarjam to zaradi tega, ker je bilo potrebno, da se v pospeševalni službi zavede odrejen sistem, katerega more tudi javnost kontrolirati.

Skrb banovine za Sokola kraljevine Jugoslavije.

Ni mi potreba posebej poudarjati, da sem v proračunu poskrbel tudi za to, da se sokolska vzgoja čim izdatnejše podpira. Sredstva so namenjena v glavnem za izobrazbo vadičeljskega naraščaja. To je potrebno, ker se na podlagi sokolskih načel in s pomočjo sokolskih organizacij, katere naj ustanovijo svoje postojanke v zadnji vasi, vzgoji naš narod v zdravju in moči, v zvestobi do domovine, požrtvovalnosti, bratstvu in medsebojni ljubezni.

Izdatki banovine za prosveto.

Izdatki za prosveto znašajo 13.466.308 Din ali 11% celotnega proračuna. Napram tekočemu letu je zaznamovati povišek izdatkov za 4.574.890 Din. Poleg v zakonu določenih obveznosti banovine za vzdrževanje zgradb srednjih šol in učiteljskih, tvorijo največji del izdatkov prispevki banovinskemu šolskemu odboru v znesku 9.032.992 Din, od katerega zneska je namenjeno 6.000.000 Din za podpore občinam pri zgradbah osnovnošolskih poslopj. Ostali znesek pa je namenjen za splošno povzdigo kulture in prosvete v banovini.

V odseku za socialno skrbstvo je predvideno za vzdrževanje dveh dečjih domov in vajeniškega doma v Ljubljani 1.377.420 Din.

Iz debate o kmetijskem pouku.

Lebinger Hinko je vprašal, kje so se vsi ti tečajji za učiteljstvo kmetijskih nadajevalnih šol? Predlagal je, da bi se ti tečajji lahko vršili na banovinskem posestvu Ponovice. Pomočnik bana dr. Pirkmajer je pojasnil, da se morejo ti tečajji vršiti le tam, kjer je nastavljeno strokovno izobraženo učiteljstvo, to je v Mariboru in na Grmu.

Štrcin Ivan je predlagal, naj se določi večji znesek za potujoče gospodinjke tečaje. Temu predlogu se je pridružil tudi Košič Ant.

Kmetiske in gospodinjke nadaljevalne šole in tečajji.

Pomočnik dr. Pirkmajer je nato dal pjasnila glede kmetijske naobrazbe.

Ta izobrazba se vrši na dva načina, in sicer po sistematični naobrazbi kmetijskega naraščaja in v izpopolnitvi izobrazbe starejših kmetovalcev.

Sistematična naobrazba kmetijske mladine se vrši v prvi vrsti v kmetijskih nadaljevalnih solah. Njih število znaša sedaj okoli 200, ki se bo pa podvojilo, čim bo na razpolago dovoljno število usposobljenega učiteljstva.

Drug način sistematične izobrazbe se vrši s potujočimi kmetijskimi tečajji, ki so dali dosedaj vedno povoljne uspehe.

Glavni del stroškov za te tečaje nosi država, ki plačuje tudi učiteljice. Vendar pa je za osiguranje obstoja teh tečajev preskrbljeno z zneskom 90.000 Din v banovinskem proračunu. Splošna kmetijska izobrazba pa se vrši v raznih tečajjih, ki se parajo po potrebi.

Glede nameravane preureditve z enotnim državnim zakonom je pojasnil pomočnik bana, da je kraljevska banska uprava dobila osnutek tega zakona na upogled in izjavo. Banska uprava je predlagala, naj ostane obseg in organizacija kmetijskih šol v Dravski banovini neizpremenjena in naj ostane pri sedanjih solah, ki trajajo najmanj eno leto. Izrazil je upanje, da bo zakon, ako bo sprejet, kakor to predvideva načrt vlade, vendar toliko elastičen, da bo dopustil, da se bodo v Dravski banovini šole ohranile kot dosedaj.

Steblovnik Martin je predlagal, naj se z uredbo o kmetiskem nadaljevalnem šolstvu določi:

1. najmanjše število učencev, 2. potrebna izobrazba učiteljstva in 3. obvezen obisk kmetijsko-nadaljevalnih šol.

Pomočnik bana dr. Pirkmajer je pojasnil, da je izdelan točen načrt glede kmetisko-nadaljevalnih šol. Ni pa zakonske osnove, da se kmetička mladina prisili k obveznemu posečanju teh šol. Po pravilniku mora biti najmanj 20 učencev za otvoritev take šole. Če se vrši kmetisko-nadaljevalna šola z manjšim številom učencev, učiteljstvo od banske uprave za pouk ne dobi nagrade. Iz inšpektorskih poročil izhaja, da imajo te šole zelo povoljen uspeh in da jih kmetiska mladina prostovoljno poseča v zelo velikem številu.

Gojitev drevesnic pri solah.

Benko Josip je predlagal, naj se podpore iz poz. 1 in 6 delijo v prvi vrsti prebivalcem Prekmurja, ki so utrpeli leta 1928. veliko elementarno škodo in zato naj se jim tudi drevesa oddajo po primerno nizki ceni. Opozori naj se tudi učiteljstvo, da posveti gojitvi drevesnic posebno pažnjo.

»Šolski vrtovi morajo služiti koristim prebivalstva, ne pa učiteljstva«.

Lipej Fran je predlagal, naj se šolskim vodstvom in krajevnim šolskim odborom naroči, da strogo pazijo na to, da se vzreja na šolskih vrtovih ne samo sadje in naj se ne izkorišča v privatne namene učiteljstva.

G. ban dr. Marušič je z zadovoljstvom ugotovil zanimanje, s katerim obravnavajo člani banskega sveta to vprašanje. Napake, ki so se dogajale pri sadjarstvu, je treba seveda odpraviti. Posebna pažnja se mora posvetiti sortimentu sadnega drevja. Banska uprava se zaveda eminentne važnosti sadjarske panoge za Dravsko banovino. S svojim delovanjem hoče dati pobudo v tem vprašanju. Treba pa je sodelovanje naroda samega. Zlasti velja to pri pokončevanju sadnih škodljivcev, ki se da uspešno izvesti le s solidarnim sodelovanjem najširših krogov.

Vabilo

vsem predsednikom sreskih učiteljskih društev Dravske banovine in članom ožjega sveta

na sejo širjega sosveta UJU — poverjenišvo Ljubljana, ki bo 1. februarja 1931. v risalnici državnega moškega učiteljskega v Ljubljani. Začetek ob 8. uri zjutraj.

Dnevni red:

1. Otvoritev po poverjeniku in ugotovitev sklepčnosti.
2. Poročila funkcionarjev.
 - a) tajnika,
 - b) blagajnika,
 - c) urednika.
3. Učiteljska gospodarska poslovalnica.
4. Učiteljska domova v Ljubljani in Mariboru.
5. Samopomoč za otroke učiteljev in učiteljic.
6. Pevski zbor UJU.
7. Banovinska šolska razstava.
8. Samostojni predlogi.
9. Slučajnosti.

Opomba: Člani širjega sosveta so vsi predsedniki okrajnih učiteljskih društev, odnosno njih namestniki in vsi člani ožjega sosveta.

Udruženje jugoslovenskega učiteljstva — poverjenišva Ljubljana, dne 12. jan. 1931.

Andrej Skulj, s. r.,
poverjenik.

Josip Kobal, s. r.,
tajnik.

Šolski vrtovi morajo vzgajati sadna drevesa in se bo šolskim vodstvom naročilo, da morajo šolski vrtovi brezpogojno služiti koristim prebivalstva, ne pa učiteljstva samega. Stavil bo predlog na ministrstvo prosvete, da se učiteljstvo tako porazdeli po posameznih solah, da bo po možnosti na vsaki šoli po en učitelj, ki se razume na sadjarstvo.

G. ban je poudarjal, da bomo le potom kvalitetnega vzgajanja sadnih in poljskih pridelkov lahko prišli do konkurence na svetovnem trgu.

Na tretji seji banskega sveta, na kateri so bili navzoči ban dr. Marušič, pomočnik bana dr. Pirkmajer, načelniki prosvetnega tehničnega, socialnega in finančnega oddelka je bil v debati prosvetni proračun.

Fond za zgradbo novih šol.

Pri razpravi o proračunu prosvetnega oddelka je gospod Steblovnik Martin izjavil, da so postavke za Narodno galerijo in gledališče prevelike. Priznava pa, da se teh zavodov ne sme omalovaževati in da ne bi kazalo jih ukiniti.

Prosi za pojasnila, v kakšne svrhe je postavljena postojanka za stanarino učiteljstvu, ko so vendar v to zavezane občine.

Z veseljem je pozdravil postavko Din 2.000.000 za zgradbo šol kot podporo občinam in Din 4.000.000 kot prispevek banovinskemu šolskemu fondu. Te podpore naj bi se z dr.

G. šolski upravitelj!

Vaša narodna dolžnost Vam nalaga, da zagotovite svoji šoli nabavo, z rešenjem ministrstva prosvete O. N. br. 36537/25. in O. N. br. 24398/30 odobrenih pomožnih učil v zemljepisnem pouku

Slike z Jadrana in Primorja

12 različnih umetniških barvstih slik Dalmacije in Primorja, izdelanih po naših najslavnejših mojstrih prof. Crnčiču, Kovačeviću in Krušlinu.

Znižana cena Din 296—

razume se, da skupno z učno knjigo, zavajanjem in poštino. Slike so velike 45x50 cm in so pripravljene tako, da se jih lahko obesi na zid. — Poleg tega, da so te lepe slike v okras šolskih prostorov, so po razpisu ministrstva za vojno in morarico D. br. 44012/26 in ministrstva notranjih del J. B. br. 20485/26 najprimernejše sredstvo za uspešno propagando za naš Jadran.

Nudite otrokom pri nazornem pouku užitek spoznavanja prirodnih lepot našega morja in Primorja! Budite v otrocih nacionalno zavest, a dosego ljubezni do jugoslovenskega Jadrana.

Naročila se pošiljajo na:

Drž. pov. Nakladna knjižara, školski odio, v Zagrebu, Illica 52